

2009D21318

31 753

Rechtsbijstand

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 28 april 2009

De vaste commissie voor Justitie heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van 10 maart 2009 over de juridische bijstand aan slachtoffers van ernstige misdrijven in het buitenland die hun schade op de dader willen verhalen ter beantwoording aan de staatssecretaris van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken voorgelegd (31 753, nr. 11). Deze vragen, alsmede de daarop op gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Pater-van der Meer

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn

I VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken over juridische bijstand aan slachtoffers in het buitenland. Naar aanleiding van deze brief hebben zij nog een enkele vraag aan de regering.

In diverse landen zijn Nederlandse slachtoffers van loverboys beland in de gevangenis, bijvoorbeeld vanwege handel in drugs. Het gaat veelal om jonge vrouwen die zowel als slachtoffer als dader te typeren zijn. Is bekend hoeveel slachtoffers van loverboys momenteel in buitenlandse gevangenschappen verkeren? Met name in landen waar Nederland geen uitleveringsverdrag mee heeft, zijn deze slachtoffers/daders op zichzelf aangewezen. Zij moeten hun straf in het land uitzitten, al dan niet binnen de muren van de gevangenis. Welke ondersteuning vanuit Nederland is er tijdens het uitzitten van de straf mogelijk?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de staatssecretaris van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken benadrukken dat de rechtsbijstandvoorziening geregeld moet worden in het land waar de zaak dient en waar het slachtoffer zijn schade wil verhalen. De bewindspersonen schetsen in de brief hoe het verdragsrechtelijk is geregeld, maar vermijden in te gaan op de feitelijke situatie in verschillende landen. Kan gezegd worden dat alle EU-landen beschikken over adequate onafhankelijke wetgeving op het gebied van rechtsbijstand zodat slachtoffers – ongeacht hun herkomst – verzekerd zijn van goede juridische bijstand? Als de juridische bijstand in het land waar het slachtoffer zijn schade wil verhalen tekort schiet, hetzij door slechte wetgeving, hetzij door slechte uitvoering van de wetgeving, wat is de taak van de overheid waar het slachtoffer vandaan komt? Kan het slachtoffer dan een beroep doen op de Nederlandse overheid voor adequate juridische ondersteuning? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De aan het woord zijnde leden vragen of er EU-landen bekend zijn die aantoonbaar minder goede juridisch ondersteuning verlenen aan buitenlandse slachtoffers dan aan eigen inwoners. Hoeveel landen kennen een vorm van gesubsidieerde rechtsbijstand vergelijkbaar met de regeling in Nederland? Zijn er EU-landen waar bij het verstrekken van gesubsidieerde rechtsbijstand de eigen inwoner meer rechten heeft dan een inwoner uit een ander (EU-)land? Zo ja, welke landen zijn dat en wat is het verschil in rechten?

Hoe vaak is er door een Nederlands slachtoffer een beroep gedaan op artikel 23i van de Wet op de rechtsbijstand (Wrb)? Hoe vaak heeft de Raad voor Rechtsbijstand in Den Haag dit verzoek afgewezen dan wel toegevoegd? Welke gronden zouden leiden tot een afwijzing van het verzoek op grond van artikel 23i Wrb?

Deze leden vragen of er gevallen bekend zijn van slachtoffers die om financiële redenen hebben moeten afzien van verhaal van de schade in het buitenland. Zo ja, om hoeveel gevallen gaat het?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de Richtlijn schadeloosstelling van slachtoffers geen uniformering kent van de procedures waardoor het toegekende schadebedrag per lidstaat kan verschillen. Kan dat betekenen dat een slachtoffer werkelijk geleden schade niet volledig vergoed krijgt en derhalve kosten (ziekenhuis, aanschafkosten, etc.) die hij heeft moeten maken naar aanleiding van het misdrijf dat hem heeft

getroffen (deels) zelf moet betalen? Kennen alle EU-landen een vorm van immateriële schade? Welke landen kennen geen immateriële schade? Zou het wenselijk zijn om meer uniformiteit aan te brengen in de schadeloosstelling van slachtoffers?

De aan het woord zijnde leden merken op dat verdachten weinig gebruik maken van consulaire bijstand als zij in het buitenland worden geconfronteerd met een rechtszaak, zo blijkt uit de evaluatie van het Europees Aanhoudingsbevel. Waarom weten slachtoffers zo slecht de weg naar het consulaat te vinden voor bijstand? Kan een Nederlandse onderdaan die in het buitenland woont en aldaar het slachtoffer wordt van een misdrijf dan ook rekenen op consulaire bijstand? Zo ja, waar bestaat die bijstand uit? Heeft het consulaat een extra zorgplicht als het gaat om hulpbehoevende, dementerende of andere kwetsbare groepen te aanzien van de bijstand die slachtoffer zijn geworden?

Deze leden vragen hoe medewerkers van het consulaat of de ambassade worden gescreend voordat zij te werk worden gesteld op een ambassade of consulaat. Zijn medewerkers van een consulaat of ambassade wel eens bewindsvoerder voor Nederlanders in het buitenland? Heeft de overheid (het ministerie van Buitenlandse Zaken) een controlerende taak als het gaat om een bewindsvoerder die door het consulaat of de ambassade is aangesteld en daar werkt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat voor een ieder ongeacht zijn financiële positie toegang tot het recht moet worden gegarandeerd. Dit geldt ook voor de juridische bijstand aan slachtoffers van ernstige misdrijven in het buitenland. Er moet voor gewaakt worden dat de rechtsbijstand in deze gevallen ook daadwerkelijk toegankelijk is en niet slechts een papieren werkelijkheid is. Het kan immers voorkomen dat in voorkomende gevallen de toegang tot het recht wel formeel bestaat maar dat de feitelijke toegang toch ontbreekt omdat de rechtsbijstand tekortschiet. Delen de bewindslieden de mening van deze leden dat ook in die gevallen de toegang tot het recht moet worden gegarandeerd? Zijn er landen bekend waar de invulling van rechtsbijstand tot problemen leidt voor slachtoffers bij het verhaal van hun schade?

De aan het woord zijnde leden merken op dat de bewindslieden in hun brief wijzen op de mogelijkheid om lokale autoriteiten die in gebreke blijven bij het voorzien in adequate rechtsbijstand via diplomatieke kanalen op hun internationale verplichtingen te wijzen. De leden menen dat hiermee de slachtoffers tekort worden gedaan. Slachtoffers zijn gebaat bij adequate hulp om hun toegang tot het recht te verzekeren en de toegang tot het recht voor Nederlandse burgers blijft naar mening van deze leden een overheidstaak. Zij pleiten daarom voor een voorzieningenfonds om rechtshulp te garanderen waar lokale voorzieningen tekort schieten. De leden zijn van mening dat een dergelijk voorzieningenfonds ook uitkomst kan bieden voor procedures in het buitenland die ouders moeten voeren in verband met gezag over kinderen en/of omgang met kinderen. De leden van de SP fractie vragen de bewindslieden of zij bereid zijn tot het instellen van een voorzieningenfonds waaruit de toegang tot het recht gefinancierd kan worden in gevallen waar de lokale rechtsbijstand tekortschiet, in aansluiting bij het voorzieningenfonds zoals dat eerder door de leden van Velzen (31 200-VI, nr. 50) en De Wit en Azough (30 072, nr.21) werd bepleit.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie merken op dat een Nederlands slachtoffer van een (ernstig) delict in een andere lidstaat die aldaar een verhaal-procedure wil starten, een verzoek om rechtsbijstand kan indienen bij de Raad voor Rechtsbijstand Den Haag. Deze zendt het verzoek naar een bevoegde instantie in het andere land. Deze leden willen graag weten hoeveel van dergelijke verzoeken jaarlijks gedaan worden en hoe vaak zij tot het door de burger gewenste resultaat leiden. Deze leden vragen voorts of de Raad voor Rechtsbijstand goed bijhoudt wat de stand van zaken in deze procedures is.

De leden van de VVD-fractie vragen in hoeveel zaken rechtsbijstand aan slachtoffers in het buitenland wordt geweigerd.

De aan het woord zijnde leden willen graag weten of er ook landen zijn waar geen beroep op rechtsbijstand gedaan kan worden. Zij roepen de bewindspersonen op ervoor te zorgen dat Nederlanders die rechtsbijstand nodig hebben in andere landen en daar geen beroep op rechtsbijstand kunnen doen, een beroep op de Nederlandse rechtsbijstand kunnen doen. Deze leden hebben hier wel de voorwaarden dat het gaat om een situatie waar de dader onherroepelijk is veroordeeld tot een geweld- of zeden-delict en de afgesloten rechtsbijstandverzekering niet langer betaalt. Ziet de regering mogelijkheden om in individuele gevallen rechtsbijstand te verlenen?

De leden van de VVD-fractie merken op dat het van belang is dat de persoon niet over toereikende middelen beschikt, niet de drempelwaarden in het andere land. Zij willen graag weten wat er bedoeld wordt met toereikende middelen. Begrijpen zij goed dat hier ook een eventuele borg onder valt? Voorts vragen deze leden of de persoon in kwestie zich een goedkope, of wat prijs betreft een gemiddelde advocaat moet kunnen veroorloven om van toereikende middelen te spreken.

De leden van de VVD-fractie wijzen op de richtlijn betreffende schade-uitkeringen, die alle EU-lidstaten verplicht om vanaf 1 januari 2006 een schadefonds te hebben dat voorziet in een schadeloosstellingregeling voor slachtoffers van op hun grondgebied gepleegde opzettelijke geweldsmisdrijven. Deze leden vragen of er ook terugwerkende kracht mogelijk is. Zo nee, waarom niet? Voorts willen de aan het woord zijnde leden graag weten sinds wanneer er een dergelijk schadefonds in Italië voor Italianen bestaat en of deze voor Italiaanse burgers terugwerkende kracht heeft gehad. Dit vragen zij vanwege het feit dat toegang tot een schadefonds voor eigen onderdanen binnen de EU ook betekent dat het voor andere EU-burgers toegankelijk moet zijn in verband met het vrij verkeer van personen.

De leden van de VVD-fractie lezen in de voorliggende brief dat er geen sprake is van uniformering van regelgeving bij schadefondsen, zodat de toegekende schade-uitkering per land kan verschillen. Zij vragen de bewindspersonen of het wel zo is dat ten minste de geleden materiële schade vergoed moet worden.

Deze leden merken op dat de bewindspersonen in de conclusie van de voorliggende brief enkele factoren noemen die de noodzaak aantonen om het slachtoffer van adequate rechtsbijstand te voorzien. De leden van de VVD-fractie erkennen dit, maar vragen tegelijkertijd waarom de regering niets regelt voor personen, die al voor de inwerkingtreding van de richtlijn

rechtsbijstand in een ander land nodig hebben gehad, terwijl ze zich wel inzet voor personen die in het buitenland tot een lange straf zijn veroordeeld.

Voorts willen leden van de VVD-fractie graag weten of de Italiaanse minister Frattini al uitsluitel heeft gegeven aan de Nederlandse Regering over de afwikkeling van zaak van het schietincident met de politieman in Rimini. Ten slotte vragen deze leden sinds wanneer er sprake is van een rechtsbijstandvergoeding in Italië. In hoeverre is in deze zaak consulaire bijstand in de vorm van bemiddeling aangeboden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie danken de staatssecretaris van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken voor hun brief over juridische bijstand aan slachtoffers van ernstige misdrijven in het buitenland. Met het oog op het toenemende personenverkeer van en naar het buitenland, gestimuleerd door het vrije personenverkeer voor EU-burgers, neemt de kans op slachtofferschap in het buitenland aanmerkelijk toe. Deze leden kunnen zich voorstellen dat taalbarrières, gebrek aan informatie over procedures en andere praktische problemen slachtoffers of hun nabestaanden verhinderen dat adequaat juridische hulp geboden wordt, waardoor te vrezes valt dat slachtoffers of nabestaanden hun recht niet halen. Zij vinden dat deze slachtoffers onder zulke omstandigheden behoeft moeten worden voor secundaire victimisatie.

De aan het woord zijnde leden vragen of het niet wenselijk is om de werkingssfeer te harmoniseren van de schadefondsen geweldsmisdrijven in de EU-landen. Deze leden begrijpen dat de richtlijn niet voorziet in een uniformering van de procedures. Welke consequenties zou dat kunnen hebben voor slachtoffers? Licht het niet in de rede dat er in de gehele EU gelijkwaardige schadefondsen ingericht worden? In hoeverre variëren de bedragen die door deze schadefondsen worden toegekend? Hoe staan deze bedragen in verhouding tot de uitkeringen die het Nederlandse Schadefonds Geweldsmisdrijven toekent?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen waar op dit moment de belangrijkste hiaten bestaan in de juridische bijstand voor slachtoffers. Het komt deze leden voor dat het ontbreekt aan een wereldwijde dekking van juridische bijstand voor slachtoffers die daar niet zelf in kunnen voorzien. Worden daarvoor in diplomatieke kringen initiatieven ontwikkeld?

Ten slotte vragen deze leden of kan worden aangegeven of ambassade- en consulaatmedewerkers geschoold en geïnstrueerd zijn over bestaande juridische mogelijkheden die voor slachtoffers beschikbaar zijn in het land waar deze medewerkers werkzaam zijn.

II REACTIE VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN